

Inleiding

De turbulente ontwikkelingen in Syrië en Irak, de aanslagen, de instroom van Oosterse christenen en de groeiende aanwezigheid van de islam in Europa hebben me aangezet tot het schrijven van dit boek. De diepste beweegreden is echter dat ik mij sterk verbonden weet met de christenen in het Midden-Oosten. Mijn geweten spreekt me aan. Ik weet me daarbij op een bijzondere manier aangesproken door paus Franciscus, voor wie ik werk in de Pauselijke Raad ter bevordering van de Eenheid van de christenen.

Schrijven over de christenen in het Midden-Oosten is geen eenvoudige opdracht. Het probleem is dat er geen synthetiserend overzicht bestaat: ofwel zijn de studies te gespecialiseerd, ofwel zijn ze te algemeen. Vanuit mijn opdracht in de Pauselijke Raad ter bevordering van de Eenheid van de christenen geef ik geregeld interviews. Heel vaak klinkt vanuit die hoek de vraag naar spirituele duiding, naar oriëntatie en interpretatie. Eigenlijk had ik al veel langer iets willen neerschrijven. Ondertussen geraakten de ontwikkelingen in het Midden-Oosten in een stroomversnelling en groeide de instroom van vluchtelingen in Europa, onder wie moslims maar ook heel wat christenen.

Met dit boek wil ik een spirituele verkenning aanreiken van de christenen in het Midden-Oosten. Op die manier hoop ik bij te dragen tot bewustmaking en te enthousiasmeren. Er is een breed doelpubliek van mensen die geïnteresseerd zijn in de context van de conflicten in het Midden-Oosten: niet alleen de terreur van Islamitische Staat maar vooral ook de vaak onderbelichte rol die de christenen in dat gebied spelen en gespeeld hebben. De christenen uit het Midden-Oosten zijn een Kerk van martelaren. Hen wil ik een stem geven. Bovendien is het boek geïnspireerd door wat men vaak verneemt van 'achter de schermen'. Het komt er dus op aan te luisteren naar de achterliggende oorzaken, naar datgene wat niet altijd luidop gezegd wordt, of slechts terloops verschijnt 'in de marge'.

In een eerste hoofdstuk geef ik een korte beschrijving van de geografische spreiding, met bijzondere aandacht voor de golven van emigratie en immigratie.

Een tweede hoofdstuk wil een presentatie aanreiken van de diverse Kerken in het Midden-Oosten. We willen hier vooral focussen op de Assyrische Kerk van het Oosten, de Oriëntaals-orthodoxe Kerken en de Oosterse-katholieke Kerken. Door de al zo complexe wereld van de oude Kerken in het Midden-Oosten ga ik niet in detail in op de wereld van de Byzantijns-orthodoxe Kerken.

In het derde hoofdstuk vraag ik aandacht voor het rijke spirituele erfgoed van de Oosterse Traditie. De aandacht voor de Heilige Geest, de rol van het monachisme alsook de diverse aspecten van de Koptische, de Syrische en de Armeense traditie krijgen de nodige aandacht.

Het vierde hoofdstuk verduidelijkt in welke zin de christenen in het Midden-Oosten een Kerk van martelaren kunnen worden genoemd. We luisteren naar geloofsgetuigen in de eerste eeuwen, alsook naar de martelaren van deze tijd. Christenen zijn met elkaar verbonden door 'de oecumene van het bloed'. Ook de 'vergeten' genocides in het begin van de twintigste eeuw komen hier aan bod.

Vervolgens bespreek ik in het vijfde hoofdstuk de rol van de christenen in het Midden-Oosten als bruggenbouwers en hun bijdrage tot de 'Arabische renaissance'. Hierbij rijst de hoopvolle verwachting dat er voor hen nog een toekomst is weggelegd.

Uiteindelijk komt het zesde hoofdstuk terecht bij de verantwoordelijkheid van het Westen: het opnemen van gastvrijheid, het verruimen van de horizon voor de rijkdom van de Oosterse liturgie en het dynamisch ontwikkelen van creatieve vormen van solidariteit.

In de epiloog formuleer ik enkele fundamentele bedenkingen: het belang van een historisch perspectief ten einde de crisis in het Midden-Oosten beter te begrijpen, de zoektocht naar het waarom van de aanslagen, een pleidooi voor een spiritualiteit van ontmoeting: een groeien in openheid en een verdiepen van de christelijke identiteit.